

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyestartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
félre . . . 2 frt.
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjárt külön 30 kr.

Nyiltér sora 15 kr.

Két menyegző.

A mult év sötét gyász napjai után csillogó verőfény szórja szét aransugarait onnan a magasból, hol a legjobb, a legnemesebb király trónja áll. Két ifju pár, fényes uralkodó család ivadékai, igaz szeretetből, szabad választásból, szüleik áldásával, népeik örömteljes szerencse kívánataival áll oltár elé két hét lefolyása alatt. A ragyogó verőfény az ő boldogságuk viszfénye, mely minket is eltölt a szeretetnek mámorító, édes varázsával.

Ős Budavárának századok előtti fényét hirta vissza emlékeztetünkbe az a menyegző, melyen a legszeretettebb főhercegnek szívvel, lélekkel magyar érzelmű leányát: Margit főhercegnőt eskette össze deli völgyéjével, a durgazdag, nemesszívű Thurn Taxis Albert herceggel Magyar ország hercegprímása. Az eskü, az egyházi áldás édes magyaryelvünkön hangzott el, — oly tény, melynek jelentőségét a maga teljességében el nem ismerni, valóban csak konok daczból lehet. Az egész ország érzelmeit fejezte ki a főváros közönségének lelkes éljenzése, tüntető öröme.

Az elmúlt hét fényét új fény, örömet új öröm váltja fel a jövő héten. Julius hó 31-én, csütörtökön, Ischben, — aránylag szűk körben, de a hova elhat a népek őszinte szívből jövő üdvözlése, — tartja esküvőjét Mária Valéria császári és királyi főhercegnő ő fensége Salvátor Ferencz cs. és kir. főherceg ő fenségével.

Az ifju nemes szíveknek régi vágya telik be, melynek korábbi bekövetkezését egy soha nem feledhető gyászeset hátráltatta. A kegyeletnek elég lett téve a másfél évi gyászszal s még azzal is, hogy a menyegző nem a monarchia fővárosainak egyikében, — száz meg száz ezerekre menő nép öröm rivalgásai között, a felséges uralkodó család lakhelyén, a szökös fény legkiterjedtebb alkalmazásával történik s annak lefolyása után a fenséges pár egy egyszerű vadász kastélyban

tölti a mézes heteket lehető kis környezetben. Bizonyára tisztelettel hajlik meg mindenki ez elhatározás előtt. Pedig Magyarországon mindenütt, a hol csak szeretni tudó szív dobog, — a nemzeti királyaink székhelyén született magyar király leányt életének e reá nézve is oly nagy jelentőségű ünnepén nem csak az arany és drágakövek szikrázó pompájában, nemcsak a nagyszerű ünnepély mesés fényében, hanem a mi mindezt felülmulhatja: a hű ragaszkodás, az igaz szeretet impozáns nyilvánulásaiban is részletetni óhajtott a társadalom minden része, jelezve ezáltal is azt a ragaszkodást, mely bennünket a felséges uralkodó párhoz fűz.

De így is, ama szép napon, e hazában bizonyára mindenki felfogja emelni szívét a Mindenhatóhoz, kérve, hogy áldásának, kegyelmének teljességét ruházza a felséges főhercegi párra, — hogy ezáltal is jutalmazva legyenek ama valóban királyi erények, melyek felséges királyunkat és királynénkat minden drága kónél méltóbban ékesítik, s melyek hazánk népeinek boldogulásában, szeretetében lehetnek fel legszebb földi jutalmukat.

Levelezés.

Bázna fürdő 1890. július.

Az erdélyi részek nemcsak bérceinek arányáról, hanem völgyeinek gazdag ásványvezeiről válhatnak nevezetessé. Hihetetlen az a gazdagság melyet az ásványvizek bevonhatnának e kis haza részbe, ha megvolnának ama feltételek, melyeket a szenvedők s a pihenni, időtölteni szeretők egyaránt megvárnak mai napság

Talán nem is oly felette nagyok e kívánságok, hogy a legtöbb fürdő tulajdonos ne teljesíthetné, ha áldozni tud és akar. Mert aki nem tud s nem akar áldozni, azt a közegészségügyi törvény erejénél foyva, a kötelességét felfogni tudó közigazgatás könnyen reá szoríthatja, vagy arra veszi, hogy olyannak engedje át, ki meg tud felelni kötelességének.

nem, mert kik ez irányban akartak volna elhuzódni, azoknak okvetlenül az Enyedet Felenyeddel összekötő uton kellett keresztül hatolniok, ez pedig csaknem bizonyos életveszéllyel járt, miután a Prodan féle tábor részei ezen uton, szünet nélkül jöttek-mentek.

Tövis felé azért nem, mert Enyedről Tövisre vivő töltött utvonatát a Buttyán féle tábor kiállított őrcsapatái tartották megszállva. Aztán meg a zalathnai és abrudbányai havasokról folyton újabb meg újabb oláh felkelő csapatok ereszkedtek a Maros völgyébe alá, melyek ezen utvonatát özönlítették el. Nyugoti irányban sem huzódhattak mert ezen irányban a havasok feküsznek s a mokány falvak lakosságától lehetett máltán félniök.

Maradtak tehát eme kietlen erdőségben s a tulnyomó nagy rész várakozott a szabadulás órájának megérkezéte. Lehetek itt m. e. 400-an, ügyvédek, mérnökök, alsófelmegyei, városi birtokosok és tisztviselők, iparos polgárok, szekeresek, földmivelők, katona szökevények; intelligens és nem intelligens osztályhoz tartozó nők, cselédek, gyermekek, csecesemők.

Miután a Bükkösbe menekültek végtelen nyomorát imént már rajzoltam, az ezen erdőben nyomorgók helyzetének leírásával olvasóimat nem akarom untatni. Szorítokom tehát csakis annak elmondására, miben ezeknek helyzete amazokétól különbözött.

A Farkaspatokban lévő legnagyobb része 8 napot töltött ott s két három kisebb nagyobb csoportban helyezkedtek el egymástól csekély távolságban s tanyáikon az egészen kezdetleges társulásnak némi jelei is fölismerhetők voltak.

Az ácsok fákat döntöttek le. Ezek anyagából tüzeket gyújtottak s az öregeket, nőket, gyermekeket ezek körül helyezték el. A jobban öltözködött és edzettebb férfiak, kezükben vassvillákkal és hatalmas dorondokkal őrt állottak azon komoly elhatározással, hogy összedugott kezekkel nem fogják engedni, miként az oláhok a tehetet-

Mert annak, ki nyilvánossággal bíró fürdőt tart fenn, melyből a közönség megadóztatásával jövedelmet húz, szigorú és fontos kötelességei vannak. Egyszerű, de a szükséges kényelemmel, berendezett, tisztán tartott szobák, tiszta és kényelmes fürdőhelyiségek, jó étkezés, a fürdő környékének rendben tartása, rendes orvosi felügyelet nélkül nem lehet jó fürdő képzelné, melyhez jó és kényelmes közlekedési utaknak kell vezetni. Amde nálunk, ha az említett feltételek meg is vannak, legtöbb fürdő helyünk oly drága, a közlekedési alkalmatosságokért oly felcsigázott árakat követelnek, hogy szegényebb, vagy csak közepes jövedelmű ember alig, egy család éppen nem heti igénybe Borszék, Tusnád, Előpaták kitűnő fürdőit.

Részben Bázna is illenek az elmondottak, de dicséretes kivételt is mondhatni. Bázna a közelebbi években igen szépen fejlődik. A régi 4 lakóházon és egy vendéglői emeletes helyiségen kívül két új, csinos, ámbár kissé szűk szobákkal ellátott épület áll készen a vendégek elfogadására. Kényelmes és csinos meleg, iszap és hidegfürdő épületeket emeltek, melyek teljesen megfelelnek az igényeknek. A meleg fürdők ára 50, 60 és 70 kr. ruha nélkül. Az iszap fürdő, mely csuszos bajokban igen hatásos, 25 kr.; a hideg fürdő 15 és 20 kr. ruha nélkül. Az étkezés jó. Egy leves 10 kr.; főzelék 30 kr, sült 40 és 45 kr. Igen jó bival és tehentejet lehet kapni 10—14 kr literért. — Négy tál étel haza hordatva 80 kr. A fürdőorvos hetenként 3-szor kijön Medgyesről s figyelmesen gondoskodik a vendégekről. A tordai cigány zenekar jó zenével vidámit fel reggel 7—9 és délután 5—8 óráig, Csütörtökön és vasárnap a vendéglőben is meg van engedve a zenélés, különben elég csend van. Elég rendben tartott sétaterén és a szép kis parkon kívül kirándulási helyeket a közeli erdőkben lehet találni. A fürdő Medgyestől, mint vasuti állomástól 1 1/2 órára van. A vasuti állomáson rendszeren van szekér és flaker, melyek 3—4 frt. szállítják el a

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

(1849. január 8.)

Szilágyi Farkastól.

Némely csoportoknak folytonos menése elvégre irányt nyert s valamelyik aranyoszáki magyar faluba, vagy Tordára eljutottak; mások nem bírtak, vagy nem mertek az erdőségből ki jönni. Így történt mérnök Enyedi Sándorné szül. Császár Teréziával, ki három fiával Károly (12 éves), Albert (10 éves) és Lajos (4 éves) három nap és éjj folytán nyomorogtak a „Bükkös“ erdőségben s végre is elfogyott tagokkal a városba jöttek vissza s egy oláh zsellér házában várták be míg a második mentőcsapat Enyedre érkezett s annyi elnyomorodott menekülővel együtt őket is Tordára szállította.)

Végre is a Bükkös kiürült, mert a hideget és éhséget hosszasan nem lehetett kiállani.

Menekülőkkel teltek meg a grintyeni, herzsai, gerepeni szőlőhegyek nyomoru pásztorviskói. A Bethlen, főiskola gerepeni sajtó szíjében ép számosan voltak, honnan némelyek mint pl. Benkő Dániel lörinczrévei ref. pap ennek neje, vője stb. Tövisre menekültek, mások a „Gerepen“ és „Farkas patak“ nevű közeli erdőségekbe húzódtak fel.

A Bükkösbe menekültekéhez hasonló sorsuk volt azon szerencsétleneknek is, kik a Farkaspaták nevű erdőségbe futottak. Sőt annyival rosszabb, hogy innen nem lehetett menekülnök egy irányban sem. Torda felé azért

*) Szemtanck s ezek között özv. Enyedi Sándorné szives közlése alapján.

len aggodat, nőket, gyermekeket s őket magukat is lemezárólják, ha kedvök kerekednek őket is felkeresni mitől máltán félhetek, mert ezen erdőség a város közvetlen közelében és a közép és felső Orborói és más havasi falvakról levezető egyik utvonat mellett terül el.

Oláh ruhába öltözködöttén innen is sokan lopodztak be a városba, honnan némi élelmi szereket s főzésre használt edényeket szereztek össze s hoztak ki a tanyára s ezen életveszéllyel beszerzett élelmi szereket a nagy tüzek mellett főzték, süttötték. Sőt a piacfélenek is némi nyomát lehetett fölismereni, a mennyiben azok, kik többeske élelmi szerekekhez juthattak, jó pénzért adtak abból az éhhalállal küzdőknek. Rendkívül nagy jótétemény volt, ha pénzért is kaphattak valami enniavólót.

Kik élelmi szerekekhez sehogy sem juthattak, fa rügyeket szedgettek össze s ezeket rácsáltak. A vízhiányon úgy segítettek, hogy fazaikaikban havat olvasztottak s a felolvadt hólevét itták.

Akárhányan a havat félre hányták s a hó alatt talált falevelekből nyugvó helyet esombojítottak maguknak. Az elhaltakat kissé félrebb szállították, jobb öltönyöket rolluk levették s azután a mély hoban sirokat ástak s eme sirokba temették el.

A mely nők szültek, azokra különös gondot fordítottak.

Tűz melleti helyen, tölgyfalevél ágycat vetettek számukra, ruhadarabokkal gondosan betakargatták s élelmeztek, mennyire csak tehették. Így tettek például Varga Józsefné szül. Sas Zsuzsána polgár nővel, ki egy gyermekét itt hozta vilagra. Más szülési esetek is fordultak itt elő.)

*) Egy az ötvenes évek elején tett összeszámlálás szerint, ama borzasztó napokban, az erdőbe menekült nők között összesen 13 szülési eset fordult elő. Az ekkor születettek közül pár egyén ma is életben van.

Özv. Varró Farkasné és Varga Zsuzsána szives közléseik alapján.

vendéget.

Persze vannak kisebb nagyobb miseriák is. Pl. a források az ev. luth. egyház tulajdonát képezik s bérbe vannak adva 30 esztendőre. De természetesen furások vize nem különös bő, forrással pedig nem segítik a kétségterül elegendő hőségben kapható víz mennyiség szaporítását. Megesett, hogy a meleg fürdőben a szivattyus vízvezeték megtagadta a szolgálatot, s a publikumnak várni kellett a fürdőzéssel, holott efféle mindig számítani kell s tartalékra kell gondoskodni előre. Esős idő esetére nincs fedett sétány. Ha nedves az időjárás a könnyű porondba bokáig süpedünk, míg a fürdőkhöz jutunk. A sétány terjesztéséről is régebben lehetett volna gondoskodni.

Meg kell említenünk a fürdő udvarán, csöben felfogott örökké lánggal lobogó gázt, mely kellő készülékkel felhasználható volna a legszebb világításra.

Báza már régi fürdő s híres gyógyerejéről. sósjódos tartalmánál fogva. Csuzos, kőszvényes hurutos bántalmak, bőrkütsések ellen, 4-6 hét alatt sokszor csodás hatással van. Az ország távoli részeiből Romániából gyűlnek össze vendégei eddig 300-an felül. Mult évben oly sok vendég volt, hogy 180-an laktak a közeli faluban. A f. évben b. Kemény János, b. Kemény Géza, b. Kemény Ödön, b. Huszár Sándor, öz. b. Bánffy Györgyné, Görgey I. Budapestről, Szócs A. k. t. bíró családjával, Török B. m. főjegyző nejével, Spillner ezredesné, id. Winkler Jánosné leányaival, és még igen számosan vették igénybe ezt a fürdőt, melynek fejlesztésével, tekintettel a vasúthoz aránylag közel voltára és kitűnő hatására, a szenvedő emberiségnek igen jó szolgálatot lenne tén. Legezészerűbb volna vagy egy gazdag vállalkozónak eladni, vagy elegendő pénzzel rendelkező részvénytársaságnak átadni.

B-n.

M. Forró, 1890. július 22.

Tekintetes szerkesztő uraim!

Azt mondja a közmondás, hogy „jobb későn, mint soha”. Eme találó szavakat bocsátam előre mentésemül akkor, a midőn én most, közel három hét elteltével akarok egyetmást elmondani a folyó hó 6-án az EMKE javára rendezett tánevizalomról.

Pedig mondhatom tek. szerkesztő uraim, több szempontból is megérdemelné azt; pl. hogy ez az első alkalom, a midőn Magyar-Forró is hirt adhat valahára magáról, s elzengheti a költő szavaival, „hogy engem sem a golya költött”... vagy pl. hogy a birtokosság írárdozása egy oly nemes kézi, egy oly szent eszme elősegítésére irányult, a minő az EMKE. Hanem én mindezeket mellőzve a dolognak csupán egy harmadik oldaláról akarok írni, egy jól sikerült kedélyes mulatságról.

Legtöbb baj volt a gyermekekkel, mert ezek szegények a hideg és éhségtől gyötörtetve csaknem folyton sirtak. Még a félelem ösztönözésére sem volt képes őket elhallgattatni.

Csodálatos képen az oláhok a leirhatatlan nyomor-nak és szenvedésnek azon telepét nem rohanták meg. Két okot tartok valószínűnek, a miért oda nem közeledtek. Ezek egyike: mert úgy voltak meggyőződve, hogy az a szerencsétlen tömeg a hideg és éhség miatt, az ök láncsáik hegye és éle nélkül is elpusztul. A másik és valószínűbb ok pedig: hogy nem mertek oda közeledni. Tudták, hogy ott több száz ember tanyázik, kik között sok izmos és elkaseredett férfi van, kik makats ellenállást fejthetnek ki. Helyesen is gondolták, mert az a sok toth ucazi többnyire áts és szekeres ember a maga és családja életét kioltatni küzdelem nélkül bizonyára nem engedte volna.

Voltak ezen telepen, kik a hideget és éhséget egy időn túl teljességgel nem bírták elviselni s bejöttek a városba. Hyenek valának mint megelőzőleg láttuk Széles Ferencz, Boér Ferencz, Szatmári Nagy József, Vida Bárint stb. Ezek életükkel lakoltak.

Mások mint pl. Veress Károly ügyvéd st. kisebb nagyobb csoportokban menekülési utra indultak merre jó vagy balsorsuk vezérelni fogja. Némelyek el is menekülhettek, mások az észre vett fegyveres oláhok elől telepökre ujjal visszazaladtak.

Ezen iszonyu emlékü telep népe az Ujlaki féle magyar mentőcsapat Enyeden jártáról mit sem tudott. Ép úgy nem értesült a Lozenau és Schwarzenau féle császári mentő csapatoknak a szerencsétlen város romjai között történt megfordulásokról sem. Bőrszató helyzetükből Pereczy honvéd ezredes csapata szabadította ki s szállította több száz más, szintén elnyomorodott menekülőkkel együtt Tordára, jan. 16-án.*

* Számos szemtanu közlése alapján.

Mert valóban a lelke örvendett az embernek (kivált ha még oly fiatal volt mint magam) a midőn el-elnézte az egymásután tova lebbenő párokat, a midőn látta a csinosan feldisztat tanezhelyiséget, látta azt a jó kedvet, fesztelenséget, mely reggeli 6 óráig tartott.

A négyeseket 25 pár táncolta. A jelen volt hölgyek névsorát a következőkben sikerült összeállítanom: Asszonyok: Bedő Sámuelné, Boér Miklósné, Harmath Antalné és Bogdáné, Hirsch Jakabné, Ilyés Mihályné, Kocsi Gézané, Moldováné, Poppné, Rozsnyai Györgyné, Szalai Pálné, Szenkovics Andrásné. Leányok: Albert Ida, Aszlányi Ilona, Bedő Ilona, Belle nővérek, Fikker Tinka Harmath Mari, Kern Ika, Moldován Anna, Popp Anna és Mariezi, Rozsnyai Giza, Sánta nővérek, Székelyhídi nővérek, Vas Berta, Veisz Ida. Tudom hogy még maradtak is el, de ne vegyék kérem rossz néven, mert azok a beszédes szemek, azok a rózsás mosolyok annyira elvették az eszem, hogy még talán örög bibliáról is megfedkeztem volna e szószekeken ezek láttára.

A pénztárnok ur közlése alapján ide ígatom a felül-fizetők névsorát is. Bedő S., Harmath K., Harmath B. 1-1 frital, Belle nővérek, Fülöp G., Harmath J. Kocz Gy., Mooré K., Székely K., NN, NN, NN, NN, 50-50 kr. Fikker J. Santa K. 40-40 kr. Szenkovics A. 30 kr. Ilyés Mihály, Hirsch J. 20-20 kr. Fogadják mindannyian a rendezőség halás köszönetét. —s

Felhívás a m.-ludasi ref. egyházközség részéről.

Hihetően azon közönségesen ismert tény, hogy a m.-ludasi templom és papi lak már fel van építve, szülte az érdeklődő közönség részvételeit irántunk. Szabadjon azért a lehető legelővidebben elé adunk azt, hogy mi miért vagyunk állandóan rá szorulva az erősebbek támogatására. Mindenek felett azért, mert az építkezésekből terhes kötelezettség maradt hátra: mindenek felett azért, mert községünkbe, hol csak 1834-án kezdve telepednek le a ref. hívek, a jelenleg itt élő 500-600 hit-sorsosunk itt is maradását leginkább munkáló egyházat támogatni éppen annyira keresztényi, mint kulturális kötelesség. Kivált ha nem feledjük, hogy ide jobb megélhetés reményében hazánk városai és falvaitól a legszegényebb osztály telepedett le tömegesen; legalább 90% híveinkből szegény munkánapszamos család, és a nehéz viszonyok alatt roskadozó iparos. Anyaszentegyházunknak kötelessége volt ezek lelki szükségéiről gondoskodni s meg is alapította 1888-ban a m.-ludasi ref. egyházközséget, számíttva a nagy közönség hazafias buzgó támogatására is. Legsürgősebbnek tetszik kepe megválatási alap teremése. Az ezután befolyó kegyes adományokat e célra kívántuk fordítani. „Zörgetni”, „kérni”, „keresni” kényszerít a szorongó szükség.

Ezért fordulunk első sorban azokhoz, kiket már tavaly bizalmasan felkértünk, de még nem kegyeskedtek intézkedni — hihetőleg a fent említett okból. Szabadjon e helyen tehát egész tisztelettel felkérnünk: Mls. Br. Kemény Kálmán főispán, Br. Kemény Géza orsz. képviselő,

A Bethlen főiskola felenyed-muzsina erdőségeibeis menekültek nehányan. Ide menekültek pl. a Prodan enyedi volt házigazdájának Kriszán Miklós kovács mesternek segédei, kik között volt Márkovics Sámuel is, ki jelenleg kovács mester Enyeden.

Az ezan kietlen erdőségekbe menekültek, rövid időre terjedő ott tartozkodásuk után részint Toroczko Szentgyörgyre, részint Abrudbányára vergődtek.

Az Abrudbányára vergődöttek közt volt Markovics is.

Jan. 9-én késő este nagy dobolás volt a város egész területén.

Lárma dobot vartek mindenfelé a tribunok, valamint az alárendelt fegyveres nép rémülten és eszeveszeten szaladtak a gyűlhelyre, mely úgy látszik mindenik tábor részére előlegesen és külön külön meg volt jelölve.

Valószínűleg azt hitték, hogy magyar csapatok jönnek Tordáról, mitől folyton tartottak.

Lehet, hogy a vezérek olyan értelmű értesítést, hogy a magyar csapatok Torda környékén mozognak vettek is. Sőt kényeik talán látták is a Br. Josika Pál vezetése alatt, jan. 9-én d. u. Hidas irányába elvonuló aranyoszekéi nemzetőrökből álló magyar csapatot s ezen csapat mozgásának híre verte őket fel. Ez a legvalószínűbb. Az is lehet, hogy csak a táborzások alkalmával szokásos eljárás volt a szétszort és rendetlen népek lárma dobál össze gyűlt s a vezetőktől parancsot vett. A vett parancs e volt: „Azon esetben ha Kolozsvár felől magyar csapatok közelednek, le kell ölni a nőket és gyermekeket is az utolsóig.”*)

Érdekes lesz tudnunk, hogy mig Enyeden ezen idegrázó dolgok vitettek véghez, az Enyedet elpusztított oláh táborok vezérei, hol voltak s a pusztuló várossal

*) Öv. Varro Farkasné szives közlése alapján.

Tk. Bartha Zsigmond tanár, Tisz. Dr. Bartók György lelkész, Tk. Dr. Boez József, Tk. Dr. Farnos Dezső, Tk. Ferencz Samu, Nagys. Gáspár János tanfelügyelő, Dr. Jeney Elek, Dr. Kovács Ödön, Tiszt. Málnási Lajos kántor, Tk. Nagy Károly tanár, Tk. Nagy Lajos tanár, Mls. Szalánczi Lőrincz, Mlt. Zeyk József, Tk. Váro Ferencz tanár, Tek. Benkő Elek, Tk. Bartha Lajos, Tek. Szentpály Ignác, Tk. Bisztricsányi Lajos, Tiszt. Szilágyi Farkas lelkész, Dr. Szász Károly főispáni titkár, Tk. Cell Antal, Tk. Kerekes Pál, urakat, arra, hogy bármily csekély adományukat, a gyűjtő ivvel együtt sziveskedjenek hozzájuk juttatni. Egyszersmint e lap igen tisztelt olvasóit is felkérjük, hogy az elébb nevezettek gyűjtő ivén járuljanak e szent célra adományokkal.

Maros Ludas 1890. júl. 23.

A ref. egyház előjárósága nevében

Vásárhelyi Lőrincz,

ref. köz. lelkész.

VEGYES HIREK.

— **Kinevezés.** A helybeli orsz. fegyház igazgatójává Meesér József mária-nosztrai orsz. fegyintézetű ügynök nevezetett ki.

— **Megerősítés.** A zalathnai és csőrai önk. tüzoltó egyletek alapszabályai megerősítve leküldettek. Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy a községekben felállítandó köteles és önkéntes tüzoltó egyletek részére alkalmas tüzoltószerekből augusztusban egy kis kiállítás lesz rendezve meg-bíralás végett a megyeházánál.

— **Az aratás.** Evék óta nem volt ily kedvező az aratás, mint most. Általános a melegezés; csak az aggasztja a gazdákat, hogy potom áron ne legyenek kénytelenek a szép természet elvesztegetni. A cséplést megkezdették. A sajátságosan váltakozó, most hűvös, majd meleg, közben esős idő okoz némi fennakadást.

— **Banküzet.** A kolozsvári prot. lapban azt olvassuk, hogy főtiszt. Szász Domokos ev. ref. püspök ur megkötötte az egyezséget az osztrákmagyar nemzeti bankkal egy nagy szabású üzlet iránt. A lap nem mondja el részletesen, hogy milyen formán lesz ez az üzlet „nyereséges”, valamint azt sem, hogy mi ennek az üzletnek a biztosítéka s különösen nem említi fel azt a közgyűlési határozatot, mely efféle felhatalmazta volna az igazgató tanácsot. Persze az „utólagos jóváhagyás reményében” féle eljárás most olyan szokásos gyakorlattá vált, hogy valóban nevétesleges lenne a közgyűlés, ha jegyzőkönyvi hála és köszönet kifejezés mellett ezt a genialis üzletet jóvá nem hagyná.

— **Pályázat.** Az alsófehérmegyei tanító egyesület „Gáspár alap” kamatjából, az 1890-91-ik iskolai évre is 25, huszonöt frt. ösztöndíj adatik ki. Ezen ösztöndíj élvezésére jogosult minden alsófehérmegyei tanító egyesületi rendes tag jó magaviseletű, szorgalmas tanuló gyer-

szemben miként viselték magukat.

Tudjuk, hogy Akszentye prefekt január 8-án éjjel csak táborát indította Enyed ellen, ő maga főhadiszállásán maradt Csombordon. Mielőtt a hirneves prefektnek a katasztrófa folyama alatt Enyedel szemben tanusított magaviselete és véghezvitt dolgai elbeszéléséhez kezdenék, legyen szabad a katasztrófa keletkezése felett még mindig borongó homályt némilig oszlato némely fogot megemlitenem, melyek a prefekt személyével közelebbi vagy távolabbi összefüggésben állanak.

Akszentye Juon jan. 2-án Balázsfalván volt és ott is maradt 6-ig. Azon helyen szállásolt, hol jelenleg a főgimnasium új épülete emelkedik, egy utcára néző három ablakos házban.

Ezen hó 2-án Romániából a Rozetti Bolescu, Bolliac, Ghica Juon és Bratián D. vezetősök alatt álló magyar barát román pártok, egy bukarasti öreg pap, egy fiatalabb pap és egy bójár személyekből álló küldöttsége jelent meg Balázsfalván azon célból, hogy a Nagyszebenben székülő oláh komite magyarellenes törekvéseit ellensúlyozza; az erdélyi oláhokat a magyarokkal kibékítés, sőt a közös szabadság zászlója alatt, a magyarokkal együtt az osztrák reakció elleni küzdelemre bírja rá.

Ezen küldöttség tiszteletére az nap este az Axentye szállásán vacsora rendeztetett, melyen 33 tekintélyes oláh ember vett részt.

Asztalhoz ülés előtt ez a 33 ember Akszentye elnök leté alatt értekezletet tartott, mikor is az oláhországi küldöttség köldetésének célját lelkes szavakkal eladta, s a szabadság ügyének nevében az ott jelenlevő eláh vezérfiákat felhívta, hogy magyar testvéreikkel béküljenek ki, velük egyesüljenek, s az elnyomott nemzetek közös szabadsága érdekében harcoljanak együtt a osztrák reakció ellen.

meke, ugyszin tannylvü gym nitónó képezd ség nélkül. P mányhoz ezim 15-ig alóított modványok tek esatolandók: a ról, b) vagyoni gyei tanítógye sából Sebestyé

Ma

Agglegén ség! Követelm vankozik az a csillogó szem édes mosolyáed nyörögtem az hogy tekintve kiméljen meg o a Pilis sz mántnál.

Mivel ne hősies elszántis höz, ki az én utolsó volt.

Ajánlottam tam őt, hanem den elmulik a edesebb. annál sem éreztem o Látam az elhá üt az óhajtot gyermek leánya gyat zár maga já lis és mily

De nem ságról, elherva lánál hidgegek ránsolt volna al husz esztendő

Kisántiká be. Annyit lát nagyok és legy mályosult mind nem. A rég ne sag, az üde Csakugyan, a f zugás, mely a zik, azt sejteti lehet, Kiséróm csevegő fiatal ismerek. É, ki

Az oláho s beszélt a ma löltésig által ó szavaiban nyil rokkal azért se lok már eskü nak harcolni, a hosszas és élér 33 oláh közül dig az Akszent

Ezutan v mind a 33-an.

Vacsora s zebebenöl s eg zart levelet ny

Akszentye átfutotta s azu A levél 1848 rülbelül ez: A szándékoznak a

Öreg, öss czáról a nyom görbült testérb Leassan vánsz pónál pihenő vén csontok. h ruhadarabot h s egyik szögle másikkól is n háromszor; ké vassa őket, az Qit már

meke, ugyszintén elhalt rendes tag árvája, ki magyar tannyelvű gymn., reál. polgári iskola, tanító és tanítónő képezésében tanult, vallás és nemzetiségi különbség nélkül. Pályázók felhívattak, hogy a központi választmányhoz czimzett folyamodványukat, f. évi augusztus hó 15-ig aláírottat küldjék be, mert később érkező folyamodványok tekintetbe nem vétetnek. A folyamodványhoz csatolandók: a) iskolai bizonyítvány, a megelőző tanév-ről, b) vagyoni és c) családi kimutatás. Az alsófőhercegyei tanítóegyesület központi választmányának megbízásából Sebestyén Sándor, tan. egyesületi főjegyző,

CSARNOK.

Majális a holt saisonban.

Nagynyed, július 20.

Agglegény — és majálisi riport! Minő ellentétesség! Követelnél tőlem, kinek koponyájáról már le-le kívánkozik az a pár megmaradt hajszál, hogy lelkesedjem a csillogó szemek fény sugaraiért, a rózsabimbós ajkak édes mosolyáért! Hát nem lehetetlen-e ez! Kértem könyörögtem az és szigorú és hajthatatlan szerkesztőnek, hogy tekintve idült közvényemet, az éjszakai hűs légtől kiméljen meg ez egyszer. Mindhiába! Hűdebb maradt ő a Pilis szikláinál, és keményebb a mármarosi gyémántnál.

Mirel nem mulhatott el tőlem ez a keserű pohár, hősies elszántsággal csatlakoztam ahhoz a fiatal asszonyhoz, ki az én ideáljaim között az utolsó, és még sem utolsó volt.

Ajánlottam karomat. Bizony már nem én támogattam őt, hanem ő segített engemet. Hjah; hjah! „Mindem elmúlik a mi szép és édes, és minél szebb, minél édesebb, annál hamarabb” mondja az angol költő. Soha sem éreztem oly élénken e szavak igazságát, mint most. Láttam az elhaladó fiatal leányokat, kipirult arcaikon kiült az óhajtott multság gyönyöre, a mellette futkosó gyermek leánya is izgalomtól remeg. Mennyi édes vágyat zár magában és mily nagy szó rájuk nézve: majális és mily semmisséget jelent nekem.

De nem akar ez a riport elegia lenni eltűnt ifjuságról, elhervadt reményekről, mert maga a majális nálamnál hidegebb és fásultabb szívű riportert is visszavarázolt volna abba a bűvös korba, mikor azt hisszük, hogy husz esztendőnek és öt forintnak soha se lesz vége.

Kisántikáltam kirerőm karján végre a „tánczterembe”. Annyit láttam, hogy szép számmal valának ott, kicsik, nagyok és legnagyobbak, de szemem előtt annyira elhomályosult minden, hogy lehetetlen volt bárkit felismernem. A rég nem hallott zene, a tolongó, tánczó fiatal-ság, az üde leányarcok reménytelenül megzavartak. Csakugyan, a felhangzó csengő kacaj, az a határozatlan zugás, mely a tánczter minden szögletéből felém hangzik, azt sejtetik, hogy ez kedélyes és népes multság lehet. Kisérőm elhagy, engem ügyefogyottat egy csomó csevegő fiatal nép között, kik közül egyetlen egyet sem ismerek. Én, ki egykor az egész megye kisasszonyaiba sze-

relmes voltam, minden harmadik éjjel szerenádot adtam, és a csokrokat ökrös szekerekkel küldöztem szét, most egyetlen egyet sem ismerjek ezek közül!

Le kell ülnöm, mert merengésem közben akkora lökés ér, hogy szinte térdre esem a barna kis leány előtt, ki gavallérijával elég udvariatlan volt engem észre nem venni. De mi ez? Véletlenül rá pillantok, ártatlan, tiszta szeméből özönnel ömlött az a szédítő fény, mely finom sugaraival a szívet körül fonja, és elválaszthatlanul magához köti. Arczáról sugárzott a tizenhét év öntudatlan bája, mely félig még gyermek, félig már nő. Sebesülten vánszorgok én, a száraz kór, fellobbanok e y percz alatt, de mihaszna; késő! ki vagyok zárva az élet paradicsomából. I. e. lők merengeni. A zene, mely most csárdásba esapott át, ábrándokba ringat. És a körülvevő zöldágakból karesu oszlopok emelkednek ki, melyek gyöngében borulnak össze iverzetben ott fonn. A parquette viszonozza a villamlámpák fényét, melyek néha-néha nagyot lobbanva, tejfehér üvegek mögül hintik világukat a fehér és rózsaszínruhás alakokra. És én is újra fiatal vagyok, karomon ez a gyönyörű kis leányka, kinek mély fekete szemei megsebeztek. de kárpótlásul most már bizalommal emeli mosolygó arcát hozzám. És a zene, mint valami távoli hárfá halk, csöndes dallamokat zendít rá, és mi csak egymásért és csak egymásnak léteznünk! És mi keringünk folyton, odább, és ez így tart mindig örökké...

Hideg szellő suhan át a zöld lombokon, vissza szólít abból a világból, hova már csak álmaimba juthatok el. Oszlik a közönség is, még hallom a távozó párok távolodó nevetését, a lámpákat is oltogatják s vége a jól sikerült majálisnak.

Egy elkésett rendezőt t. i. ki imádottját elszalasztotta, még is sikerült ellognom és tőle tudom, hogy 100 frton felülmarad az álomban látott fedett táncz helyiség javára. Különben az ő állítása szerint sokan voltak, és mindenki jól mulatott, csak a cigányok követelnek külön kárpótlást elszakadt hurjaik és elkopott vonójukért.

Bocsásson meg szerkesztő ur. hogy a jelenvolakat nem jegyeztem föl. Igazolásomat megirtam a fennebbiekben, melyekhez csak azt teszem hozzá, hogy ha még majálisra küld, gondoskodjék valakiről, a ki referáljon, mert az a gyönyörű kis leány a tanum, hogy magamról többet nem állhatok jót!

Vén Csont.

A sir szélén.

(Történeli rajz a magyar néptanítók jelenéből.)*

Szerkesztő.
Mily öszszeroskadat alak!
Mily megtört test!
Mily beesett szemek!

A férfias mell halk emelkedését időről-időre tompa köhögés fojtja el, mint midőn a földokló az utolsó lég után kapkod!

Arca halvány, sápadt, sárga; mintha a halál lehellelte volna azon!

Pedig még nem is oly idős, hogy e megtört alak az évek súlya alatt roskadozhatott volna le ennyire;

Nem is a túléltek évek, hanem a túléltek szenvedések törték meg az egykor életerős testet!

Nem, mint a villám, mely egy csapásával kettéválasztja az ezredéves büszke tölgyet, nem oly rögtön állott be az a változás, mi előttem áll; hanem, amint a fatörzsebe magát mélyen beékelte szű napról-napra emésztette fel az életerőt!

S ha kérdezem önmagam, mi idézte elő e rohamosan haladó rombolást? könyeim áztatják szememet. midőn a feleletet megtalálom: — a hivatás!

Mily különbség. egykor, és most!

Midőn még mint ifjak együtt ültünk a tanítói képezésben, hallgatva az előadásokat: barátom erős, megtermett, piros pozgás ifjú volt, s most, midőn még csak férfi kora delén áll, már kiaszott, elsoványodott, megtört alak, kiről mindenki sajnálattal mondja el, hogy a sir szélén áll!

S valóban hivatása tett volna öregg, betegg, felhalottá, ideje korán? kezdek tovább gondolkozni, s átfutom röviden emlékeimet, s fájdalom a rövid gondolkodás végeredménye csak az: — igen is, hivatása vitte a sir szélére.

Nem oly hoszszú; de végtelen küzdelmes volt a lefolyt pályafutás, s e küzdelem felemésztette az életerőt, megtörte az idegzetet, meggyengítette a tetre kész izmokat, kimerítette a tüdőt, s a lélekzet vét megnéhezült az élet s lett belőle oly vész: ki ma már csak lézeng s nem jár azok között, kik egykor szeleme szikráit csodálva, mint tanítványai tömörültek körébe!

Leverő, szomorú kép, de festenem kell, mert lelkes meretem több megnyugvást talál abban, ha a metsző fájdalom súlya alatt rajzolom le a képet, mintha elhallgatnom azt. Le kell festenem hogy lássák azok, kik előtt a hivatás csak felületesen van ismerve, s lássák hogy a hivatását betöltött egyének mily jutalmat adnak nekik! Ők! kiknek kezében van a hatalom. kegy és jutalom! Festenem kell e képet, hogy tanulja meg ismerni a nagy világot a tanító működését, fáradozásait, és — csodálja az elért eredmények után nyert jutalmat!

A jutalmat: mely legtöbb esetben nem más, mint a test és — a koldusbot!

Hazánk legelső megyejével határos vármegyében melynek termő talaját a Tisza hajjai nyaldossák, s melynek lakói egykor mint szabadalmazott nép kiváltsággal keretében elve, hősies tetteivel írta be nevét hazánk történetének vérrel írott lapjaira; azon a helyen, hol a szabadságharcunk egyik legjelentékenyebb diadálját vívták ki „felisteneink,” ott nyert el a tanítói állást János barátom!

Mily boldog, mily megelégedett volt abban a tudatban. hivatását követve a tett terére léphetett. hol a jövő nemzedéknek erkölcsösséggel párosult hazafias nevelésével, oly nagy szolgálatot fog tehetni közvetve hazájának, közvetlenül pedig községének!

Hivatásának teljes tudatában, annak betöltéséhez felpáncélozott erős karátú lélekkel fogadta el a meghívó város meghívólevelét. melynek minden sora azt mondja:

Az oláhországiak ellenében Akszentyo vette fel a szót s beszélt a magyarok ellen táplált engesztolhatetlen gyűlölettel. Szónoklata záró szavaiban nyíltan kijelentette, hogy kibékülés a magyarokkal azért sem lehetséges, mert, ő t. i. az erdélyi oláhok már esküt mondtak, hogy a magyarok ellen fognak harcolni, az osztrák császári Ház lobogói alatt. A hosszas és élénk vitának szavazásvetett véget. A jelenlévő 33 oláh közül 7 egyén a magyarral kibékülést 25 pedig az Akszentyo álláspontja mellett szavazott.

Ezután vacsora következett, melyben részt vettek mind a 33-an.

Vacsora vége felé, éjjel körül futár érkezett Nagyszébenből s egy a szebeni general Comandó pecsétével zárt levelet nyújtott át Axentyének.

Akszentyo a levelet feltörvén azt szeméivel hirtelen átfutotta s azután tartalmát a jelenvolakkal közölte. A levél 1848 decz. 30. vagy 31-ről kelt. Tartalma körülbelül ez: A magyar hadak Kolozsvárt megszállották s szándékoznak a gy.-fehérvári várat ostrom alá venni.

Foly. köv.)

A lutri molya.

— Rajz —

Öreg, összetöporodott anyóka. Sápadt, ráncos arczáról a nyomor, az inség tükröződik vissza; vézna, megörbült testéről rongyokban fityeg le az ó divatu ruha. Lassan vánszorog végig az utcákon, minden tizedik lépésnél pihenőt tartva. Nem bírják már tagjait azok a vén csontok. A lutris bolt előtt megáll, valami szennyes ruhadarabot húz elő — jobb időben zsebkendő lehetett — s egyik szögletéből is előkeresgél pár piszkos krajczárt, másikkól is nehányat. Megtapogatja, megolvassa kétszer-háromszor; kezei reszketnek a mig mind kikeresi, kiolvassa őket, aztán belép.

Ott már ismerik őt. Ugy hívják: „a lutri molya“.

A számjait is tudják, nem is kell, hogy mondja. Hogyne! egy fél élet kitelnek abból az időből, mióta azokat rakja hétről-hétre hűsögesen. Nem csügged, ha látja, hogy nem jönnek ki. Meg van győződve, hogy egyszer ki kell jönniök. Furcsa számok is azok, egész történiájok van. Mikor beszélő kedvében van, mindig elmondja a boltban.

Régen, nagyon régen történt, — beszél az anyóka — szegény megboldogult férje még élt akkor. Derék szorgalmas mesterember volt, a kereset még volt; nem szenvedtek szükségset semmitben. Egy reggel — soha sem felejti el azt a napot — férje különös, csudás álmot beszélt el neki, a mit álmodott. „Te feleség — mondatot a férje; — tegyük fel a lutrirra, hátha kijön. Itt is, ott is hallom mennyi pénzt nyerne rajta az emberek, hátha nekünk is beüt a szerencse. Milyen jó lesz öreg napjainkra ha nem fáradozunk, küzködnünk. Nős, mit mondasz hozzá anyóka? — Ő bizony reá hagyta, hát tegyük meg. Teljék kedve férje urának. Egy pár krajczár nem a világ. Megkísértik egyszer-kétszer s ha nem jó ki, abba hagyják. És feltették. Nem jött ki. Ujra feltették. Ujra csak nem jött ki. Ő bizony, gondolta, nem rakja többé, hanem a férje — isten nyugossa — csak nem akar nyugodni. Egyre biztatta: tegyük anyjukom, mert bizony mondom kijön egyszer.

És aztán rakták hétről-hétre szorgalmasan. Ha előbb csak kíváncsiságból tették, most már szenvedéllyel folytatták. El nem mulasztottak volna egy tételt a világ minden kincséért. Ha vagy egyszer megtörtént, hogy elfeledték vagy, — a mit később fájdalommal kelle tapasztalniok — hogy pénzök elfogyott, kétségbe voltak esve. Mert bizony később sokszor oda is eljutottak, hogy a betevő falatra is csak szükösen tellett. A férje már nem dolgozott úgy a mint azelőtt. Folyton a lutrival bajlódott. A hét elején mikor a reményesség erősen biztatta, nem dolgozott, a hét végén pedig, hogy reményeiben ismét megesalódott, és a felelti bánkodás, csüggettség és dühösség ismét nem

nem engedték dolgozni. És ez így ment hétről-hétre. A hetekből aztán havak lettek, a havakból évek. És a dus fekete és szőke fűrtökből is gyér őz hajszálak, a megelégedett, boldog emberekből csüggeteg, roskadt koldusok.

Beállott hozzájuk a nyomor, az inség. Elhagyta őket munkakedvök, egészségek; elhagyták legjobb embereik, elhagyta minden, minden. Csak egy nem hagyta el, a nyomorult szenvedély, hogy minden magkuporgatott fillé-üket a lutrirra áldozzék. Oh az valami ördögi dolog, az a lutri rakás. És félbe sem lehet szakítani. Olyan mint az arsenicum evés, ha elhagyja az illető, bele hal. Pedig nekik is egyszer csak el kell hagyniok. Az utolsó butor-darab árát tették fel és az is a többi után ment. Az öreg nem bírta elviselni ezt a nehéz csapást. A szegény, a sok nélkülözés, az önvád, hogy magát és nejét tönkre tette, sirba vitték szegényt. Hanem a számjairól még hallála óráján sem feledkezett meg. Még akkor is, még ott is azt mormolták ajkai: fiam a számokat az én kedves számjaimat ne feledd soha rakni hűsögesen. Mert kijön, bizonyára kijön egyszer.

Az anyóka aztán elbeszélte isten tudja meddig. De mások jönnek, kiknek szintén a lutrival van dolgok. Aztán el-el nézi őket hosszu-hosszan. Fonnyadt ajkain gyonyos mosoly vonul végig. Fejét rázogatva mormolják ajkai: ti is, ti is az én utamra törtetek, vigyázzatok, ne hogy az én sorsomra jussatok. Kivanszorog a boltból és megy ismét a könyörületes emberekhez, a kik irtalomból pár krajczárt vagy darabka kenyeret adnak neki hogy tengesse vele napról-napra nyomorult életét. Ő pedig, mikor ismét annyi gyűl, jön a lutrirra s teszi az ő kedvelt számjait, miket örökségül kapott férjétől. Mert kijön, bizonyára kijön egyszer.

Tárkányi György.

az 1868. XXXVIII. t. c. értelmében kellend eljárnia.

János elfogadta a törvényes alapot, s ez alapon megkezdte a működést: tanított, nevelt, tudva azt, hogy csak az az ország lehet virágzó, melynek értelmes polgárai vannak!

És a város nem is késett a szorgalmas, öntudatos tanítóknak tíz évi működése után kiállítani azt a bizonyítványt, hogy „dicséretet és elismerést érdemlő szorgalommal működik, úgy, hogy a lakosság és szülők szeretetét és tiszteletét teljesen megnyerte”. És ez elismerés fokozza a hivatalát felfogott tanító ügybuzgalmát, fáradhatatlanul szentelte minden idejét a népnevelés ügyének, bár a törvényben körülírt azon szabályzat, hogy egy tanító vezetése alatt legfeljebb 80 növendék állhat, az iskolások szűkeklésége által teljesen ignorálva lett s 130—150 növendéssel kelle évről-évre küzdenie, — mint ezt a már említett elismérő okmány igazolja, — nem csüged, feláldozta önmagát, feláldozta egészségét tanított, dolgozott, hogy egykor gyümölcsét élvezhesse fáradalmáinak!

És — elérte fáradozási gyümölcs... a méltatlanság... és lelki testi fájdalmaiban!...

Ily előzmények után, hogyan lehetséges az? fogják kérdezni kedves olvasóim!

„Változnak az idők s vele az emberek” mondja a latin; mi ezt a mondatot így változtatjuk át: „változnak az idők s vele a nézetek is!”

A világ nézet, mindenkor az emberek előítéletéből ered! Minél előítéletesebb nézete! S ez előítélet romboló hatással bír a legszebben indult ügyre nézve is!

Helyesen jagyá meg a „néptanítók anyagi helyzetének javítása” céljából a közoktatási miniszterhez: a „Magyar Paedagogiai Szemle” szerkesztője által fogalmazott felterjesztés, hogy: „Előítélet volt, s ez osztályrészenálunk ma is, többek közt, a néptanítóknak, miként volt hajdan a görögöknél és rómaiaknál, kik — mint ezt egy jeles egyházi tudósunk igen találóan fejezte meg, — erényt, bünt, művészetet és mesterseget istenítettek, de „a paedagógust az olympusi istenek székébe nem ültették soha! s így nem csoda, hogy az olympusi hatalmasságok között rokon-pártfogójuk nem levén, csakis az istenek haragjának szülöttjei voltak: „quem dii odere, paedagogum fecere.”

Igenis így gondolkoznak ma is, igen sokan, sőt egész községek a tanítói állás és hivatásról, mit fájdalom csak most tanúsított legközelebb a magyar alföld egyik nagy városa Főlegyháza, azon határozatával, mely a vért képébe kergetni képes minden jó érzésű, minden nemű embernek!

És ily előítélet lidérenyomása alatt állott a város is, mely János barátunknak kiadta az elismérő okmányt akkor, mikor a szegény tanító éjjelt nappal hivatásának szentelve megbetegedett s kérelmezte, hogy egy iskolázék által felében, s a tanító által felében fizetendő 20 frt havi illetménnyel ellátott segédtanítót alkalmazhasson a 130—150 gyermek oktatásához s az iskolázék szűkeklésége nyomorult 10 frtot szavazott meg — a kérelemnek másodsor történt etöterjesztésére, míg a 20 frt többletnek fizetésére a beteg tanítót kötelezte.

De ez még csak testileg, s anyagilag járult rombolólag János barátom lényére; lelkét megtörte az, midőn látta, hogy a törvény tisztelése csak üres hang iskolázéke előtt, mely magának alkot, teremt tetszése szerint törvényt.

Szegény Eötvös báró nem tételezhette fel a jövő nemzedékről, hogy az ő szabadelvű nézeteit annyira félre fogják magyarázni, s midőn a közoktatási törvénybe beiktatta, hogy a: „vallásoktatásról minden vallásfelekezet maga köteles gondoskodni,” nem tehatte fel azt, hogy lesz oly város, melynek iskolázéke a szabadelvű tételt oda fogja merni magyarázni, hogy a törvényben megszabott tanköteles tárgyakat elhagyva, a tanítóra ráerősokolja a vallásoktatást is! — És mit Eötvös nem hitt, megtörtént.

János barátom felettes iskolázéke határozatilag kimondotta, hogy: „a beszéd” és értelemgyakorlatok elhagyásával a bibliai történet és egyházi énektanítás tüzetik a tanítók elébe.”

A törvényes alapon álló tanító öntudatosan utasította vissza a végzést, s orvoslást keresett a felettes tanfelügyelőnél!

Szegény tanító! Feledé, hogy a tanfelügyelő, kit a kormány bűnéért jutalmazott, a helyett, hogy büntetett volna: nem fogja meghaladni a hivatását felfogott, törvényes alapon állott magyar tanító panasztát!

Es így volt.

A lelkileg megtört tanító tovább áitte ügyét felment a miniszterhez s az mondotta ki, hogy: az erkölestaniás a néptanítóra nem bízható.”

És a miniszteri leirat meghozta gyümölcsét!

Felkeltette a tanító ellen az irigységet, gyűlöletet; s az az iskolázék, mely elismérő okmányt állított ki tanítója számára, most kiállított bizonyítványában azt mondja, hogy: „a tanító az iskolával szemben semmikép sem viseli magát ajánlatosan!” A szökimondó, hivatását isme-

rő, s betöltő; törvényt tisztelő s annak érvényt szerezni tudó tanító az iskolázék előtt nem volt „ajánlatosviselő”. Ily bánásmód, kinek nem keseríti el lelkét, főleg ha már a test szenvedő beteg!

Az iskolázék megakartá vonni a jogot a tanítótól is mint máshol, mint azt már a fentebb idéztük miniszteri felterjesztés következő paszusa e szavakban tüntette a miniszter elé:

„Magyarország tanítószáma vajmi kevés joga van az iskolához. Még a kötelelősségeiből, mint gyökérből fakadt természetes jogokkal sem rendelkezik. Alig van valami joga a felügyelőhöz, pedig ennek szakbeli ágát egyedül a tanító van hivatva úgy logikailag, mint főleg paedagogiai szempontból gyakorolni. Nincs nyitva a magyar tanítószágot előtt azon ut, melyen fokrol fokra haladva a természeti és erkölesi törvények szerint is szakavatott első tanügyi faktorra fejlődhessek, ki ép úgy hivatva lenne az iskola felett a szakfelügyeleti jogot minden fokon gyakorolni, mint az állam, egyház s más hason faktorok. — Nincs nyitva a tanítószágot előtt a tér az előmenetelre a népoktatással összefüggő állások mindenikében.”

Pedig ennek meg kellene lenni, mert csak így és akkor, ha ez meglesz, fog teljesülni az, mi mindannyiunk óhaja, hogy: „egy öntudatos nemzet fejlesztéséhez minden honpolgár tehetsége szerint hozzá járuljon!”

Csoda-e, hogy János barátom a törvényes alapot lábái alatt ingani érezte, akkor, midőn iskolázéke, tanfelügyelője s mindenki, kinek védelmére kellett volna kellnie elhagyta, s megtörve kénytelenített küzdeni önmagára hagyatva egyedül, a törvény könyvére fektetve kezét, s ebből merítve erőt!

De ha lelki erőt adott is a törvény; testi erőt nem adhatott az többé!

A test lankadt, a 150 gyermekoktatása, mely a törvényt ellenkezik az emberi test erején felül, kimerítőleg hat, megtörte végleg a hivatott egyént, s összeroskadt.

A sir szélén áll ma!

Alig ismertem reá, mikor láttam; alig ismertem meg az egykori életerős, vidám kedélyű ifjút a meggyöngyedt, mellbeteg, sir szélén álló agyban!

Agg lett, mielőtt az idő elvonult volna feje felett Agg lett, a sors viharában megtört test! Agg lett a nélkül, hogy élte delének örömeit élvezhette volna. Elért a sir szélére mielőtt élt volna; Elért — mert hivatását felfogta, s azt teljesíteni volt élete feladata!

És ha le fogja húnyni szemét? A világ napirendre tér a szenvedő felet!

S vajlon a hatalom tulajdonosai érezni fogják-e, hogy az újkorba eső sirhant fejhányásához ők szolgáltatják az első kapa földet?!

Társai fel fogják, jegyezni évkönyveikbe, hogy „egy társadalmi páriával” ismét kevesebb van; oda fogják jegyezni az ő nevét is, hol már oly sok hivatott a szenvedett elkölözött neve áll; mest ne hídje senni, hogy János esete egyedül áll a tanítói életében; vagy hogy ez mit elmondunk a költői képzelet sötét eszme szüleménye!

Nem, ez fájdalom hű képe János barátom — s előtte s utána még oly sok szerencsétlen kártársunknak, mert mig „pária,” lesz a tanító, addig ily kép előtünk fog lebogni mindig.

Oszlassatok el a sötétséget, keljen fel a világosság, s akkor eltűnnek e sötét képek is!

Addig soha! Addig kísérteni fognak azok mindig! Gátló Gyöző.

*) Küzdelmes életünkben merített e szép vázlatot, bár fájó érzést kellett bennünk és hiszük, hogy ily érzést fog kelteni olvasóinkban is, — sietünk közölni, mert ez igazi melegséggel, előadással van megírva, — s mert e vázlat azon szép történeti naphól mutat fel niozzanatot, melyre épen lapunk mai számához mellékeljük az előfizetési felhívást. A vázlat minden olvasónk lelkéhez fog szólni, — mert csak avatott toll irta. — saját szemlélődése folytán, — szívöböl eredtek sorai: s mi szívöböl ered, az megtalálja az utat, oda hová irányítva van: szívhez!

Közgazdaság.

Boraink elárúsítása

(Folytatás.)

Nekünk is igyekezni kell tehát borainkat mentől nagyobb tömegekben szállítani ki. Hogy azonban a kivétel lehetséges legyen, ahhoz szükséges, hogy vámok, fogyasztási adók és közlekedési tarifák tulságos magasak ne legyenek. A reánk nézve fontossággal bíró külföldi államokban ma a vámok következőleg állanak: 100 kgr. borküldeményt után hordókban fizetetik Németországban 14 frt 40 kr, Oroszországban 25 frt 70 kr kr, Svájcban a városi fogyasztási adóval együtt 2 frt 69 kr, Franciaországban 96 kr és fogyasztási adó 2 forinttól 9 frt 55 krig. Angolországban 12 frt 71 kr, Romániában 1 frt, de még 15 frt fogyasztási adó szedetik, az Amerika. Egyesült Államokban üvegenként 7 kr — fogyasztási adón elül 22 frt.

A mi a közlekedési tarifákat illeti, konstátálhatjuk, hogy a dunagőzhajózási társulat tarifái, az Adriai ten eri hajózási társulat tarifái igen olcsók.

A belföldi vasuti tarifák ellenben tulgasak, a zóna-rendszer áldása erre nem igen terjedt ki. Elismeréssel említjük fel, hogy a közlekedési miniszterium, a bornak minél olcsóbb kivételére minden lehető lépést meg tesz. Hogy a reánk nézve fontos külföldi piacokra boraink viteldijvám és accise ezimén menyire vannak megterhelve, álljon itt a következő adat: így Budapestről Zürichbe terheli 5 frt 24 kr, Bordeauxba 6 frt 08 kr, Londonba 15 frt 14 kr, Berlinben hordos borokat 16 frt palaczk borokat 27 frt 30 kr, Bukarestbe 18 frt 88 kr, Pétervár, Moszkva és Varsóba hordóban 31 frt 92 kr, palaczkokban 66 frt 12 kr, New-Yorkba 32 frt 90 kr — 100 kilogrammonként. A megterhelhetetés tehát nagyon változó s az elméletileg helyes felfogás, hogy menél több mehet oda és megfordítva az áruforgalmi statisztika által is megerősítést nyer.

A mi már most kivételünket illeti, e szerint legtöbb bor megy Ausztriába, a hova évenként körülbelöl nyolczadfél ezer hektoliter bort viszünk ki. Németországba ugy 46 ezeret, Francia- és Olaszországba körülbelöl 48 ezeret, Svájcba 1885-ben 33-000 hektoliter ment ki, — a többi államokba csekélység. A Romániába való kivitel pedig évről-évre csökken. Így 1883-ban 5000 hektoliter, 1884-ben már csak 1073, 88-ben már csak 617 hektoliter. Legtöbb borunk tehát Ausztriába megy ki s többnyire közönség borok. Miért? Vám ott nincs, a fogyasztási adó ott jelentéktelen és a vitel díj a határszéi borvidékről szintén csekély.

Ausztria után a legjobban megközelítendő hely Svájc, a hol szinté csak 5-24 frt a költség az Alberg vasut megnyitása óta: hiszen 1884-ben Svájcba még csak 12 000 hektoliter ment ki, de 75-ben már, az Arlberg-vasut megnyitása után e szám felzökött 33 000 hektoliterre Ausztián Francia és Olaszország, a hova délvidéki boraink kivitetnek, hogy idomítva ismét tovább adassanak, az összes 5 frnyi költség ezt megegedi. Földrajzi helyzetünknek leginkább Németország, Románia és Oroszországra volúának utalva, de Németországnak csak délvidéki részeibe tudnak és csakis finomabb boraink behatolni a magas vám és viteldij miatt. Poroszországba csak legfinomabb boraink mehetnek ki a ropant vám miatt. De épp így vagyunk Amerikával, valamint Romániával is, hol a fogyasztási adók magassága okoz gátot.

Mindenesetre az baj hogy Német-, Ország- és Romániába csak a finomabb mehetnek ki és ezek is csak oda, a hol a francia szárazföldi verseny nehézne mutatkozik. De hozunk egy közeli fekvő példát fel: Turn-Szeverinben, a magyar határhoz közel, majdnem kizárólag magyar bort fogyasztanak, ellenben Szulina, Gyurgyevó, Galatz, és Brailába, hova a francia borok könnyen jutnak be a tengeren, a magyar bort már alig ismerik. Mindezekből következik, hogy a kiviteli tarifáink még további csökkenésére kell törekednünk. A Lloyd-társulat is, jelenlegi tarifáival abszolúte semmi eredményt nem tud felmutatni. Világos, hogy az is módosítására szorult.

A belforgalmi tarifák helytelen áruosztályozáson alapulnak és a 10 — 21 frtos borok, a 25 frtos szeszszel vannak egy kategóriában. Ha számítjuk a boros hordoknak ide és oda transzportálását, a díjtétel 35%-al nagyobb, mint a gabona szállítás, és ez a közönséges hordóban szállított borokra sok. A vámok tekintetében leginkább Német-, Oroszországra Románia és az Egyesült-Államok ellen méltó a panasz. Anglia váma nem tulgas, és hogy boraink oda ki nem mehetnek, azt nem annyira közlekedési és vám, mint a hiányos bortechnikai és kommerziális okokban lel fel. Előbbi államoktól a vám és fogyasztási adók tekintetében engedelmnyeket már a viszonság elvénél fogva is követelhetünk. Rendjében lenne, hogy Amerikának petroleumát borral fizessük vissza és nem pénzzel. Romániával is — ha a vám-feszültség végre megszűnik — ki kell egyezni, a borainknak utjában álló akadályok elhárítására nézve.

(Erd. H.)

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN.

Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

Ganz seid. bedruckte Foulards fl.

1.20 bis fl. 3.90 p. Met. (ca. 450 versch. Dessins) — vers. roben- und stüekweise porto- und zollfrei in's Haus das Seidenfabrik-Depot G. Henneberg (K. u. K. Hofliff.) Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto. (7)

Egy jó háztól való keresztény fiu 13—14 éves, felvétetik

tanoncznak

UNGERPEK MIKLÓS

1—3 vas- és fúszkereskedésében Nagyenyeden.

Sze
A KI
lap
köz
Wokál
az el
bér
Kézir

A közs

A ma
csu város
kezeléséne
gálására
nevezte ped
terjedelme
dött le az
a városok
szolgabíró,
eredmény
felterjeszte
dó pontok
például m
19, a kö
feltéve, me
tet adni.

A vis
deledek alk
lyes és ren
egy a kö
funkcionál
zönség jól
ellenörzés,
hetsége, bu
zalmatlan l
s nem is a
történik —
tessék „bec
esetben ser

Sokka
ismeretes k
sem megfelel
Semé
viselők teh
kodása s e
tudható les
a hiányok
azokat kipó
esen tájéko
hivatását,

Emlék

Mintá
ostrom a
regnek ha
várost, h
pusztitan

Az el
tásával A
Ezen le
ujabb nácsk
Néhány
határozottan e
békés és ártat
nyezettség be
ő kénytelen is
még akkor is, l
nak, mert me
fogják lövetni
Helen Enyed
mellett szavaz
Szavazás
zsebébe helye

*) Egy te
nácsozásokban
hogy nevé e hel
hatalmazva. Hog
azt ő maga sem
romániái hasznol
esete kettőjük kö